

IES LAURO OLMO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA 1º ESO

DEPARTAMENTO GEOGRAFÍA E HISTORIA

Profesora de 1º ESO: Susana García Méndez, 1º ESO A-B.

CURSO 2021-2022

ÍNDICE.

1. Introducción e contextualización (**páx. 3**).
2. Obxectivos (**páx. 4**).
3. Contidos (**páx. 6**).
4. Estándares de aprendizaxe avaliáveis: concreción en relación coas competencias clave, a temporalización, o grao mínimo de consecución para superar a materia e os procedementos e instrumentos de avaliación (**páx. 9**).
5. Metodoloxía didáctica (**páx. 16**).
6. Materiais e recursos didácticos (**páx. 17**).
7. Procedemento de avaliación continúa: criterios sobre a avaliación, a cualificación e a promoción do alumnado (**páx. 18**) .
8. Procedemento de avaliación extraordinaria (**páx. 19**).
9. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente (**páx. 19**) .
10. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes (**páx. 21**) .
11. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais e colectivas que se poidan adoptar (**páx. 21**).
12. Medidas de atención á diversidade (**páx. 21**).
13. Elementos transversais (**páx. 22**).
14. Actividades complementarias e extraescolares (**páx. 23**) .
15. Mecanismos de revisión, de avaliación e de modificación das programacións didácticas e procesos de mellora (**páx. 24**) .

1. Introducción e contextualización.

O noso departamento de Xeografía e Historia está formado por 2 profesores e unha profesora con praza fixa e unha profesora que ocupa praza provisional. O equipo levamos, na súa maioría, traballando xuntos e coordinados e consideramos que temos uns criterios uniformes na concepción do que debe ser o noso centro e o proceso de ensino, estando a conseguir a maior parte dos nosos obxectivos anuais.

Así pois como liñas xerais da programación desta materia insistimos nas seguintes:

- O coñecemento da sociedade, a súa organización e o seu funcionamento ao longo do tempo, é esencial para poder entender o mundo actual. As disciplinas de Xeografía e Historia son dous importantes eixes vertebradores para o coñecemento da sociedade, xa que abranguen a realidade humana e social desde unha perspectiva global e integradora, e ofrecen unha maior capacidade para a estruturación dos feitos sociais. Malia isto, non hai que esquecer o aporte doutras disciplinas como a economía, a socioloxía, a ecoloxía ou a historia da arte, que achegan análises diferentes e complementarias, para a mellor comprensión da realidade social.
- En 1º ESO, a materia de Xeografía e Historia pretende afondar nos coñecementos adquiridos polo alumnado; favorecer a comprensión dos acontecementos, os procesos e os fenómenos sociais no contexto do medievo, tendo sempre en consideración as escalas de estudo (o mundo, Europa, España e Galicia); analizar os procesos que dan lugar aos cambios históricos e seguir adquirindo as competencias necesarias para comprender a realidade do mundo en que viven, as experiencias colectivas pasadas e presentes, a súa orientación no futuro, así como o espazo en que se desenvolve a vida en sociedade.
- A Xeografía organízase, no bloque titulado "O medio físico", procurando centrarse tamén, neste curso, na identificación e localización dos distintos lugares, cidades e países.
- A Historia estuda as sociedades ao longo do tempo, seguindo un criterio cronolóxico e destacando a causalidade múltiple dos distintos procesos históricos dende un enfoque xeral, que abrangue o devir humano durante a Prehistoria e a Idade Antiga, dende a aparición dos primeiros seres humanos (hai 4 millóns de anos) ata o remate do imperio romano (476). Compre destacar tamén a evolución histórica da situación da muller como parte do desenvolvemento curricular a aplicar na aula.

2. Obxectivos.

2.1. En primeiro lugar, compre lembrar os **obxectivos xerais da etapa (ESO)** recollidos no DOG de 29 de xuño de 2015:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.2. En concreto os **obxectivos do curso de 1º ESO** son os seguintes:

1. Ampliar e utilizar, con precisión e rigor, o vocabulario propio das ciencias sociais.
2. Interpretar correctamente a información procedente de fontes de diverso tipo como os mapas, as gráficas, os testemuños arqueolóxicos, as manifestacións artísticas, os documentos escritos...
3. Analizar os diferentes medios naturais (relevo, clima, augas, vexetación) da Terra, da Península Ibérica e de Galicia.
4. Coñecer a organización político-administrativa de Galicia, de España, de Europa e do Mundo.
5. Reflexionar sobre os riscos ambientais da intervención humana no medio físico (contaminación atmosférica, consumo de auga, cambio climático), adoptando unha actitude participativa para promover a protección e a conservación do patrimonio natural.
6. Ordenar cronoloxicamente os acontecementos históricos máis salientables, adquirindo hábitos de aplicar con rigor a cronoloxía.
7. Localizar os acontecementos históricos no espazo, mediante a interpretación de mapas históricos.
8. Comprender o modo de vida dos grupos humanos durante a Prehistoria (Paleolítico, Neolítico e Idade dos Metais).
9. Analizar o conxunto de relacións de todo tipo que se produciron entre os elementos culturais, económicos, sociais e políticos que configuraron as sociedades antigas (Mesopotamia, Exipto, Grecia, Roma).
10. Recoñecer a herdanza cultural de Grecia e de Roma (arte, filosofía, política, etc.) e a súa contribución á configuración da cultura occidental.
11. Caracterizar os distintos pobos establecidos na Península Ibérica e Galicia durante a Prehistoria e a Idade Antiga.
12. Recoñecer as actitudes e situacións discriminatorias que tiveron lugar ó longo da historia por razón de raza, sexo, relixión... ou de calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.
13. Valorar a diversidade lingüística e cultural; e ser respectuosos e tolerantes coas actitudes, crenzas e formas de vida de persoas ou grupos que pertencen a sociedades ou culturas diferentes á propia.
14. Recoñecer o valor do patrimonio natural, lingüístico, artístico e histórico de Galicia e de España, asumir a responsabilidade de conservalo e melloralo, e consideralo como fonte de gozo xeral e como manifestación valiosa da nosa memoria colectiva.
15. Asumir actitudes de responsabilidade individual, seguindo as normas hixiénico-sanitarias como unha maneira clave de protección e defensa da saúde pública.

3. Contidos. Entendendo os contidos como o conxunto de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos e á adquisición de competencias, dende o departamento de Xeografía e Historia ordenámolos do seguinte xeito:

3.1. Coñecementos:

XEOGRAFIA FÍSICA

1. A Terra, un planeta que se move.
 - O movementos de rotación: días e noites.
 - O movemento de translación: as estacións.

2. A representación da terra: os mapas.
 - Lenda.
 - Escala.
 - Puntos cardinais.
 - Coordenadas xeográficas (paralelos e meridianos; latitude e lonxitude).
 - Fusos horarios.

3. As formas da terra.
 - Os continentes e océanos.
 - Conceptos básicos: montañas, mesetas, chairas, ríos, lagos, mares, illas, penínsulas, cabos, golfos....
 - O relevo de Galicia.
 - O relevo da Península Ibérica.
 - O relevo de Europa.
 - O relevo do Mundo.

4. O clima
 - Elementos.
 - Factores.
 - Zonas climáticas.
 - Climogramas.

HISTORIA

4. A humanidade prehistórica

- As orixes do ser humano.
- O Paleolítico: as sociedades depredadoras.
- O Neolítico: as primeiras sociedades agrícolas e produtoras.
- A Idade dos Metais.

5. As primeiras civilizacións

- Características xerais.
- Mesopotamia, terra entre dous ríos: relixión, arte e vida cotiá.
- Exipto, o Nilo e o deserto: relixión, arte e vida cotiá.

6. A Grecia clásica.

- A orixe das polis gregas.
- A expansión do mundo grego: as colonizacións.
- A democracia ateniense.
- A Grecia helenística: expansión cara a oriente.
- A cultura grega: relixión, arte e vida cotiá.

7. O imperio romano.

- As orixes de Roma.
- A Roma republicana.
- A conquista do Mediterráneo.
- O Imperio: “pax romana”.
- A crise do século III.
- Expansión do cristianismo.
- A cultura romana: relixión, arte e vida cotiá.

8. A Península Ibérica na Prehistoria e na Antigüidade

- Galicia na Prehistoria.
- Os pobos prerromanos: a cultura castrexa.
- Os pobos colonizadores.
- A conquista e romanización de Hispania e de Gallaecia

3.2. Procedementos, habilidades e destrezas:

- Elaboración de mapas e gráficas para entender os diferentes aspectos dos distintos medios naturais.
- Tratamento da información: elaboración de esquemas e sínteses, e interpretación de mapas temáticos e conceptuais.
- Elaboración de eixes cronolóxicos xerais e parciais.
- Confección dun glosario de termos básicos, utilizando no seu caso dicionarios de todo tipo.
- Realización dunha relación biográfica dos principais personaxes.
- Utilización de fontes diversas para entender os procesos históricos.

3.3. Actitudes

- Exposición clara e concisa de conceptos.
- Uso correcto das diversas fontes utilizadas, valorándoas como medios axeitados para o estudo da xeografía e da historia.
- Adquisición de hábitos de traballo nos que se recoñeza a importancia dunha presentación no seu debido tempo, ordeada, rigurosa e pulcra.
- Construción dun grado de autonomía para a realización de tarefas e busca de información.
- Valoración crítica dos problemas medioambientais
- Conciencia da necesidade da conservación e mellora do patrimonio natural e cultural para procurar unha mellor calidade de vida.
- Adquisición de actitudes de respecto ás persoas, independentemente do seu sexo, raza, relixión e procedencia social...
- Conciencia da necesidade da paz como ben primordial, rexeitando a guerra como factor resolutivo dos conflitos.
- Valoración da pluralidade política como condición indispensable para una convivencia pacífica e igualitaria, rexeitando calquera tipo de intolerancia e discriminación.
- Asimilación de actitudes de responsabilidade individual, seguindo as normas hixiénico-sanitarias como unha maneira clave de protección e defensa da saúde pública.

4. Estándares de aprendizaxe avaliábeis...

O DOG do 1 de agosto de 2016 establece entre unha serie de elementos de inclusión obrigatoria nas programacións didácticas (artigo 24.3) os seguintes puntos: b) *Contribución ao desenvolvemento das competencias clave. Concreción que recolla a relación dos estándares de aprendizaxe avaliábeis da materia que forman parte dos perfís competenciais* e d) *Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliábeis de 1º Temporalización. 2º Grao mínimo de consecución para superar a materia. 3º Procedementos e instrumentos de avaliación*. Dende o departamento de Xeografía e Historia consideramos que é moito máis operativa a programación se xuntamos ambos puntos nunha única táboa que relacione eses elementos: os obxectivos, os contidos, os criterios de avaliación, os estándares de aprendizaxe, as competencias claves, a temporalización, o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación.

Así as competencias chave serán as seguintes: CCL: Comunicación lingüística. CMCCT: Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía. CD: Competencia dixital. CAA: Aprender a aprender. CSC: Competencias sociais e cívicas. CSIEE: Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. CCEC: Conciencia e expresións culturais.

A chegada da materia de Xeografía e Historia ao desenvolvemento das competencias chave é moi salientable. A través da materia se desenvolven competencias como as competencias sociais e cívicas (CSC), en relación con contidos propios tanto de Historia como de Xeografía, e a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT), en Xeografía. A competencia de conciencia e expresións culturais (CCEC) ten unha presenza destacada pola relación que o estudo das manifestacións culturais e artísticas teñen na historia, e de maneira específica na historia da arte. A importancia que a materia ten para o desenvolvemento da competencia de sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CCEC) evidénciase na relación con coñecementos de xeografía e historia económicas, pero tamén na dimensión máis procedimental. O desenvolvemento da competencia de comunicación lingüística (CCL), da competencia dixital (CD) e da competencia de aprender a aprender (CAA) impregnan todo o currículo de Xeografía e Historia, pois presentan unha dimensión instrumental que nos obriga a telas presentes ao longo do curso de 2º de ESO.

Mentres que os instrumentos de avaliación serán os seguintes: PE: Proba escrita. C: Caderno. PD: Proxecto documental. OU: Outros (actividades de todo tipo, incluíndo as realizadas on-line, destacando a análise e comentario de mapas, gráficas e textos, tamén se terán en conta as intervencións na aula, a observación da evolución do alumnado no proceso de aprendizaxe...). Incluiremos tamén todas as probas, proxectos e actividades que se fagan on-line.

IES LAURO OLMO

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Grao mínimo de consecución	Temporalización	Avaliación
Bloque 1. O medio físico							
b, e, f, g	B1.1. A Terra: a Terra no Sistema Solar.	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Elabora un cadro comparativo dos movementos da Terra (rotación e translación)	1ª avaliación	OU PE
			<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferencia zonas do planeta de similares horas 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Manexa un atlas para buscar lugares, datos e todo tipo de información cartográfica.	1ª avaliación	OU
b, e, f, g	B1.2. Representación da Terra. Escala e linguaxe cartográfica.	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Identificar e distinguir os sistemas de representación cartográfica, en soporte analóxico e dixital, e as súas escalas 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha proxección de Mercator con unha de Peters. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Coñece os puntos cardinais (norte, sur, leste, oeste).	1ª avaliación	C PE OU
b, e, f, g	B1.3. Proxeccións e sistemas de coordenadas. Imaxes de satélite e os seus principais usos.	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Analizar e identificar o mapa, e coñecer as imaxes de satélite e os seus usos principais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Obtén información sobre o espazo representado a partir da lenda e da simboloxía.	1ª avaliación	OU
b, e, f, g	B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Sitúa nun mapa os hemisferios e os principais paralelos e meridianos.	1ª avaliación	C PE OU
			<ul style="list-style-type: none"> XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Localizar lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	1ª avaliación	C OU
b, e, f, g, h	B1.5. Trazos principais do relevo do mundo. Clima: elementos e factores. Diversidade climática no planeta.	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Localizar no mapamundi físico as principais unidades do relevo mundiais, os grandes ríos e as grandes zonas climáticas, e identificar as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Sitúa nun mapa mudo os continentes e as unidades de relevo e ríos máis importantes da Terra.	1ª avaliación	C PE OU

IES LAURO OLMO

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Grao mínimo de consecución	Temporalización	Avaliación
b, e, f, g, h	B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD CCL 	Sitúa nun mapa os océanos, mares e illas máis importantes da Terra.	1ª, 2ª e 3ª avaliacións	C PE OU
			<ul style="list-style-type: none"> XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD CCL 	Identifica as características principais das zonas climáticas da Terra.	1ª avaliación	C OU PD
b, e, f, g, h m	B1.7. Medio natural europeo: principais trazos.	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD CCL CAA 	Localiza e explica nun mapa as unidades de relevo, ríos e accidentes xeográficos máis importantes de Europa, España e de Galicia.	1ª, 2ª e 3ª avaliacións	C PE OU
b, e, f, g	B1.8. Unidades do relevo do espazo xeográfico europeo.	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. Situar no mapa de Europa as unidades e os elementos principais do relevo continental. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Sitúa nun mapa mudo as unidades de relevo, ríos e accidentes xeográficos máis importantes de Europa, España e de Galicia.	1ª, 2ª e 3ª avaliacións	C PE OU
b, e, f, h m	B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.	<ul style="list-style-type: none"> B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD CCL 	Identifica as características dos tipos de clima en Europa, España e Galicia.	1ª avaliación	C PD OU
			<ul style="list-style-type: none"> XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Interpreta un mapa sobre os distintos tipos de clima en Europa, España e Galicia	1ª avaliación	C PD OU
b, e, f, m	B1.10. Diversidade de espazos naturais europeos.	<ul style="list-style-type: none"> B1.10. Coñecer os principais espazos naturais do noso continente. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD 	Manexa un atlas para buscar lugares, datos e todo tipo de información cartográfica.	1ª, 2ª e 3ª avaliacións	OU

IES LAURO OLMO

Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Grao mínimo de consecución	Temporalización	Avaliación
b, e, f, g h, m	B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.	<ul style="list-style-type: none"> B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CMCCT CD CCL 	Analiza os principais problemas ambientais.	1ª avaliación	C PD OU
Bloque 2. A historia: PREHISTORIA E IDADE ANTIGA							
f, l, ñ	B2.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B2.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB2.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC	Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son propios da Prehistoria e da Idade Antiga.	2ª e 3ª avaliacións	C OU
g, l, ñ	B2.2. Fontes históricas.	B2.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB2.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC CAA	Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	2ª e 3ª avaliacións	C OU
			XHB2.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	CSC CAA	Recoñece e sitúa restos arqueolóxicos e artísticos de Galicia e de España propios da Prehistoria e da Idade Antiga.	2ª e 3ª avaliacións	C PD OU
l, ñ	B2.3. Cambio e continuidade.	B2.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB2.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT	Elabora eixes cronolóxicos coas datas e feitos máis representativos da Prehistoria e da Idade Antiga.	2ª e 3ª avaliacións	C
			XHB2.3.2. Realiza eixes cronolóxicos.	CSC CMCCT	Interpreta liñas do tempo e mapas históricos.	2ª e 3ª avaliacións	C
f, l, ñ	B2.4. Tempo histórico.	B2.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB2.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT	Valora as contribucións da cultura greco-latina á civilización occidental	2ª e 3ª avaliacións	C OU
l, h, ñ	B2.5. Vocabulario histórico e artístico.	B2.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB2.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL	Utiliza o vocabulario histórico e artístico propio de cada época.	2ª e 3ª avaliacións	C PE PD

IES LAURO OLMO

Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Grao mínimo de consecución	Temporalización	Avaliación
f, l	B2.6. Evolución das especies e a hominización.	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Entender o proceso de hominización. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT 	Identifica as características propias dos seres humanos que nos diferencian do resto de seres vivos.	2ª avaliación	C PE OU
f, l	B2.7. Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Datar a Prehistoria e a Idade Antiga, e distinguir a escala temporal de etapas como estas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT 	Secuencia as distintas etapas da Prehistoria e da Idade Antiga.	2ª avaliación	C PE
f, g, l	B2.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.	<ul style="list-style-type: none"> B2.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT CAA 	Localiza no tempo as orixes da escritura.	2ª avaliación	C PE OU
c, g, h, l n, ñ	B2.9.1. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores colectores. B2.9.2. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social. B2.9.3. Prehistoria galega: megalitos e petróglifos.	<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CAA 	Compara as características que diferencian o Paleolítico do Neolítico.	2ª avaliación	C PE
			<ul style="list-style-type: none"> XHB2.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	Explica as orixes do Neolítico, a aparición da agricultura e da gandaría e a sedentarización dos grupos humanos.	2ª avaliación	C PE
l, n	B2.10. Aparición dos ritos: restos materiais e artísticos; pintura e escultura.	<ul style="list-style-type: none"> B2.10. Identificar os primeiros ritos relixiosos. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai". 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	Describe as principais manifestacións artísticas da Prehistoria.	2ª avaliación	C PE PD
a, c, d, g h, l	B2.11. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.	<ul style="list-style-type: none"> B2.11. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL 	Analiza as principais características das primeiras civilizacións.	2ª avaliación	C PE OU
g, h, l	B2.12. Idade Antiga: invención da escritura.	<ul style="list-style-type: none"> B2.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.12.1. Diferencia entre as fontes materiais e as fontes históricas (textos). 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA 	Distingue a prehistoria da historia en función das fontes para o seu estudo.	2ª avaliación	C OU

IES LAURO OLMO

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Grao mínimo de consecución	Temporalización	Avaliación
f, g, h, l	B2.13. Idade Antiga: historia de Exipto.	▪ B2.13. Explicar as etapas en que se divide a historia de Exipto.	▪ XHB2.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA	Coñece a evolución histórica do Exipto Antigo.	2ª avaliación	C PE
			▪ XHB2.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.	▪ CSC ▪ CCL	Coñece a evolución histórica do Exipto Antigo.	2ª avaliación	C PE
g, h, l	B2.14. Idade Antiga: relixión exipcia.	▪ B2.14. Identificar as principais características da relixión exipcia.	▪ XHB2.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa crenza na vida do alén.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL	Describe o proceso de momificación e o xuízo de Osiris.	2ª avaliación	C OU
			▪ XHB2.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA	Distingue os principais deuses do Exipto antigo.	2ª avaliación	C OU
g, h, l	B2.15. Idade Antiga: arte en Mesopotamia e Exipto.	▪ B2.15. Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.	▪ XHB2.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA	Compara, usando exemplos, os diferentes trazos da arquitectura exipcia e mesopotámica	2ª avaliación	C PD OU
a, c, d, g, h, l	B2.16. Mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.	▪ B2.16. Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	▪ XHB2.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de diversas fontes históricas.	▪ CSC ▪ CAA	Entende que é unha polis e as súas diferentes partes.	3ª avaliación	C PE OU
			▪ XHB2.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA	Explica quen eran os cidadáns e os non cidadáns dunha polis grega	3ª avaliación	C PE OU
g, l	B2.17. Mudo clásico. Grecia: expansión comercial e política das polis gregas.	▪ B2.17. Entender a transcendencia do concepto de colonización.	▪ XHB2.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.	▪ CSC ▪ CAA	Interpreta e explica a colonización grega	3ª avaliación	C PE OU
a, c, d, g, l	B2.18. Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.	▪ B2.18. Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.	▪ XHB2.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.	▪ CSC ▪ CAA	Interpreta e explica o imperio de Alexandre.	3ª avaliación	C PE
			▪ XHB2.18.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.	▪ CSC ▪ CAA	Diferenza a democracia ateniense e os reinos helenísticos.	3ª avaliación	C OU

IES LAURO OLMO

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Grao mínimo de consecución	Temporalización	Avaliación
f, g, h, l, n	B2.19. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.	▪ B2.19. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.	▪ XHB2.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL	Identifica, poñendo exemplos, as principais etapas da arte grega	3ª avaliación	C PE PD
			▪ XHB2.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	▪ CSC. CCEC ▪ CMCCT ▪ CAA. CCL	Recoñece a herdanza cultural (dos gregos) valorando a súa contribución á configuración da cultura occidental.	3ª avaliación	C OU
a, c, d, g, l	B2.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.	▪ B2.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	▪ XHB2.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da expansión de Roma.	▪ CSC ▪ CAA	Interpreta o mapa do Imperio romano, sinalando as diferentes etapas.	3ª avaliación	OU
			▪ XHB2.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio..	▪ CSC ▪ CAA	Coñece a evolución histórica da Roma antiga, caracterizando cada etapa.	3ª avaliación	C PE
g, l, n, ñ	B2.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	▪ B2.21. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciándoos.	▪ XHB2.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	▪ CSC. CCEC ▪ CAA	Identifica as características das cidades romanas e as súas obras urbanísticas.	3ª avaliación	PD PE
g, l, n, ñ	B2.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o campo.	▪ B2.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.	▪ XHB2.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos.	▪ CSC ▪ CAA	Interpreta os distintos mapas da organización administrativa de Hispania.	3ª avaliación	C OU
			▪ XHB2.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA	Identifica os principais testemuños arqueolóxicos da época romana..	3ª avaliación	PD PE
			▪ XHB2.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.	▪ CSC ▪ CCEC	Explica os elementos característicos do proceso de romanización.	3ª avaliación	C OU

5. Metodoloxía didáctica.

A metodoloxía didáctica seguida será activa e participativa, partindo do coñecemento do alumnado e favorecendo o traballo individual e cooperativo.

Tendo en conta as distintas metodoloxías didácticas posibles na ensinanza da Historia, optamos por aquela que utiliza o dobre recurso á construción do coñecemento histórico sobre a base de fontes de diverso tipo e a exposición oral e dirección do profesorado na aula. É dicir, a ensinanza por exposición significativa e a investigadora.

Fomentarase a correcta expresión oral e escrita mediante o traballo en proxectos documentais, utilizando tanto os recursos e actividades da biblioteca escolar como as aulas de informática, para integrar as tics nas aulas.

Ademais dedicarase un tempo á lectura cada día, non só do propio libro de texto, senón de textos seleccionados, seguindo as pautas do proxecto lector do centro.

O profesorado será quen decida en cada momento o que debe facer na aula e como debe utilizar un determinado material ou recurso didáctico para lograr uns mellores resultados no proceso ensino-aprendizaxe, adaptando así os contidos ao alumnado que teñamos cada curso. O profesorado facilitará as explicacións pertinentes en cada tema axudando ao alumnado a distinguir o máis importante, e así poder elaborar guións, esquemas e sínteses. Traballarase cos materiais propostos no libro de texto e todos aqueles que considere necesario para o reforzo de contados, buscando a renovación e actualización dos materiais, principalmente:

- Uso de mapas, tanto mudos (para lograr identificar lugares...) como temáticos (xeográficos e históricos, para apoiar os contidos).
- Elaboración e análise de gráficas, principalmente para o estudo de aspectos físicos (climáticos) da xeografía.
- Realización de proxectos documentais, especialmente para os aspectos culturais e artísticos.
- Saídas guiadas.

Utilizaránse os diversos espazos dentro e fóra da aula en función da natureza das actividades que se poidan levar a cabo (dentro da aula, biblioteca, audiovisuais, aula de informática, roteiros, saídas didácticas, etc...)

Dende o noso departamento se apoiarán todas as experiencias innovadoras levadas a cabo polo profesorado do centro, así como os distintos proxectos do noso instituto: Biblioteca Escolar, Normalización Lingüística, Proxecto Lector, Plan de Convivencia....

6. Materiais e recursos didácticos.

- *Libro do Alumnado*: da editorial Oxford.
- *Caderno do Alumnado*, onde realizará as actividades propostas polo profesorado.
- *Mapas murais (físicos, políticos, temáticos...)* da colección do departamento e *mapas mudos* para a súa elaboración por parte do alumnado.
- *Prensa e libros* tanto da biblioteca escolar como da colección do departamento.
- *Enderezos da Internet*: tanto da propia editorial Oxford, como doutras páxinas web (historiasiglo20, la cuna de halicarnaso, practicopedia, sildeshare, mapas flash interactivos, cliohistoria, arthistoria, youtube, blogs, prensa, etcétera) para extraer gráficos, mapas, series estatísticas e todo tipo de materiais que reforcen e complementen os contidos, habilidades e competencias.
- *Medios audiovisuais*: Fragmentos de películas, documentais en DVD, CD-ROM da colección do departamento así como visualizacións online na Internet.
- *Realización de test interactivos*.
- *Potenciarase o uso das plataformas dixitais e redes sociais*: durante todo o curso utilizaremos basicamente a aula virtual do noso instituto, onde está rexistrado todo o alumnado.

7. Procedemento de avaliación continua: criterios sobre a avaliación, a cualificación e a promoción...

A avaliación das aprendizaxes do alumnado será continua, integradora e individualizada. Interésanos especialmente estar permanentemente informados da aprendizaxe do alumnado e do desenvolvemento do proceso de ensino-aprendizaxe para tomar decisións na procura dun maior aproveitamento por parte do alumnado para lograr a consecución dos obxectivos e estándares de aprendizaxe propostos. Dentro do proceso de avaliación teremos en conta as probas teóricas, os traballos de investigación, en base á metodoloxía por proxectos, o caderno de traballo na aula, e a actitude e interese pola materia.

Consideramos, por acordo de departamento que o resultado final da nota de avaliación e do curso se establece en función dos seguintes criterios cuantitativos de cualificación:

- Un **70%** da nota (**máximo: 7 puntos**) corresponde ao resultado das probas escritas ou exames, proxectos documentais e traballos de investigación. Realizaranse probas escritas, preferentemente unha para cada tema, cun mínimo de dúas por avaliación. Nalgúns casos os exames poderán ser substituídos por traballos de investigación por proxectos.
- Un **20%** da nota (**máximo: 2 puntos**) corresponde a avaliación das actividades que se farán no caderno de traballo, das probas sobre mapas mudos, e dos traballos sobre medios audiovisuais (fragmentos de películas, documentais, clips ou vídeos...)
- Un **10%** da nota (**máximo: 1 punto**) corresponde á actitude e interese pola materia, manifestadas en:
 - ✓ Participación no proceso de ensino-aprendizaxe, a través das intervencións na aula.
 - ✓ Rigor e progresividade nos hábitos de estudo, mediante a entrega en tempo e forma das tarefas, así como na presentación dos materiais de traballo (libro, caderno...).

As notas parciais, das dúas primeiras avaliacións, redondearanse á unidade inferior, pero se terá en conta a nota real, con decimais, para achar a media global do curso, que se achegará á unidade máis próxima.

Compre aclarar que **no caso de que o alumnado copie no exames, eses exames serán valorados cunha nota de 0 puntos, tendo a oportunidade de se presentar á recuperación da avaliación pertinente.**

O alumnado **terá que ter aprobadas todas as avaliacións para promocionar**. En caso contrario deberá presentarse a un exame final en xuño, coas avaliacións non aprobadas.

Haberá recuperacións por avaliación.

Todas as anteriores consideracións serán expostas ao alumnado durante os primeiros días do curso.

8. Procedemento de avaliación extraordinaria.

A avaliación extraordinaria de setembro ofrece ao alumnado a posibilidade de realizar unha proba para superar aqueles contidos mínimos necesarios para aprobar a área. O profesorado proporcionará ao alumnado, no mes de xuño, eses contidos mínimos esixibles.

No caso de que o alumnado copie no exame, ese exame será suspendido cunha nota de 0 puntos e terá que recuperar a asignatura no curso seguinte.

9. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.

Para avaliar a nosa práctica docente e os logros da mesma, faremos reunións do departamento periodicamente nas que abordaremos o seguimento da programación prevista, o seu grao de cumprimento, as dificultades atopadas así como as medidas correctoras que se poidan tomar. Tamén nas reunións do equipo avaliador faremos análises comparativos nos que se analice a consecución dos graos de mínimos de estándares de aprendizaxe na nosa materia e nas demais. En función destes análises sacaremos conclusións e, se procede tomaremos medidas correctoras do desenvolvemento da programación, que se farán constar na memoria de fin de curso. Os acordos, medidas correctoras ou modificacións das programacións produto da auto-avaliación da práctica docente faranse constar en acta.

Tamén elaboraremos informes, os profesores do departamento, despois de cada avaliación no que verteremos as nosas experiencias co desenvolvemento da práctica docente en cada grupo e prestando especial atención aos alumnos con maiores dificultades de consecución dos obxectivos mínimos. En reunións periódicas con xefatura de estudos, avaliaremos, tamén a nosa práctica docente e casos específicos nos que puidera haber dificultades, falta de recursos, problemas de organización etc.

Basearémonos na seguinte táboa para avaliar a práctica docente:

ELEMENTOS A AVALIAR	INDICADORES DE VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
Realizo a programación da miña actividade educativa tendo como referencia o Proxecto Curricular de Etapa e, no seu caso, a programación de área; instrumentos de planificación que coñezo e utilizo.		
Planifico as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos (persoais, materiais, de tempo, de espazo) axustados á programación didáctica e as necesidades do alumnado.		
Selecciono e temporizo os contidos da miña programación de aula cunha distribución e unha progresión adecuada ás características de cada grupo de alumnos.		
Formulo os obxectivos didácticos de forma que expresan claramente os estándares de aprendizaxe que os meus alumnos e alumnas deben conseguir como reflexo e manifestación da intervención educativa.		
Establezo, de modo explícito, os criterios e instrumentos de avaliación e auto avaliación que permiten facer o seguimento do progreso dos alumnos e comprobar o grao en que alcanzan na adquisición das competencias básicas.		
Adopto estratexias e programo actividades en función dos obxectivos didácticos, dos distintos tipos de contidos e das características do alumnado.		
Planifico a miña actividade educativa de forma coordinada co profesorado que imparte en 1º da ESO e co departamento de Xeografía e Historia.		

10. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Para o alumnado coa materia pendente de anos anteriores, o departamento establece e elabora unha guía de traballo na que se incorporan unha serie de actividades. Esta guía, xunto cos criterios de avaliación se lle comunicará ao alumnado nunha reunión convocada ao efecto. A valoración do traballo realizado servirá para avaliar ao alumnado coa materia pendente.

En caso dunha valoración negativa, o alumnado poderá optar a facer os exames de pendentes programados tanto no mes de maio como no de setembro.

11. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais e colectivas que se poidan adoptar.

Durante os primeiros días do curso faremos actividades iniciais diversas de tipo procedimental, para observar ao alumnado no uso das diversas fontes xeográficas e históricas, tales como a utilización e manexo do libro de texto e de atlas, a lectura en voz alta, a e descrición de mapas e imaxes xeográficas e históricas e a interpretación de liñas do tempo; tamén se realizarán probas sinxelas de coñecemento de vocabulario xeográfico e histórico básico.

Esta avaliación inicial acompañarase da observación directa dos materiais producidos polo alumnado así como da información recollida nas reunións do departamento, da opinión do profesorado que coñeza ao alumnado, do apoio do gabinete de orientación e da reunión da avaliación inicial que convoca a xefatura de estudos, para indagar sobre as características do alumnado.

12. Medidas de atención á diversidade.

Aceptada a diversidade dos niveis de madurez entre o alumnado dunha aula, deseñaremos as estratexias adecuadas para garantir unha atención personalizada en función das necesidades de cadaquén. Haberá actividades de reforzo e de ampliación e faranse agrupamentos flexibles en función das necesidades de traballo.

13. Elementos transversais.

A materia de Xeografía e Historia cumpre como un vehículo axeitado para desenvolver todos os elementos transversais do currículo. Neste senso compre destacar a metodoloxía por proxectos documentais integrados, cada vez máis utilizada polos membros do noso departamento para contribuír así á formación de usuarios, ao fomento da lectura, á alfabetización informacional e á educación documental.

A comprensión lectora desenvolverase mediante unha serie de medidas de contribución ao Proxecto Lector e ao Plan Anual de Lectura do noso instituto:

- Participación activa nas actividades programadas como a HORA DE LER e outras deseñadas polo equipo da biblioteca escolar.
- Traballo en proxectos documentais con fondos da nosa biblioteca.
- Levaremos á lectura á aula de xeito sistemático e periódico. Utilizaremos os recursos da biblioteca na que dispoñemos de fondos axeitados de lectura xuvenil con contido histórico e narrativa histórica.

A expresión oral e escrita tamén se traballará non só a través das probas e actividades, senón mediante a metodoloxía de traballo por proxectos, xa que o obxectivo final destes proxectos será a presentación escrita e oral do alumnado participante.

A comunicación audiovisual é outro elemento transversal propio da actividade cotiá na nosa área, mediante:

- Traballo en proxectos documentais con fondos da nosa biblioteca.
- Utilización das coleccións documentais do departamento e da biblioteca así como das obtidas a través da rede.
- Participación nos programas, proxectos e actividades da biblioteca, equipo de dinamización e vicedirección.

Como medidas de contribución ás tecnoloxías de información e comunicación (TICS) tomaremos as seguintes:

- Nos proxectos documentais integrados o alumnado estará en permanente contacto coas fontes dixitais grazas a procura de información en rede, dun xeito selectivo.
- Os proxectos documentais deberán presentarse en soporte dixital.
- Utilización de cartografía dixital na rede.
- Visita de páxinas de información estatística, cartográfica, xeográfica, histórica e artística para traballar con fins educativos.
- Participación nos diversos blogs de contido histórico e xeográfico, así como nas redes sociais do instituto e da biblioteca.

A participación nas actividades descritas tamén desenvolverán no alumnado o emprendemento, xa que logo valoraranse aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

Outro elemento transversal fundamental no desenvolvemento curricular da Xeografía e Historia é a educación cívica e constitucional, polo que todas as actividades, traballos, proxectos e propostas que se mencionan con anterioridade estarán enfocadas a:

- Desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, da igualdade de trato e da non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.
- Prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade,
- Resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social,
- Fomento dos valores que sustentan o Estado de dereito como a liberdade, a xustiza, a igualdade, a pluralidade, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos,
- Rexeitamento de calquera tipo de violencia, incluída a violencia terrorista, de racismo, de xenofobia.
- Rexeitamento de calquera tipo de explotación, abuso e maltrato.
- Rexeitamento de calquera tipo de comportamento sexista e dos estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.
- Defensa do desenvolvemento sustentable do medio, promovendo actitudes para loitar contra o quecemento global.

Tamén compre destacar a educación para a saúde para favorecer, en xeral, comportamentos que contribúan a promoción, o mantemento e a restauración da saúde.

14. Actividades complementarias e extraescolares.

Dende o departamento de Xeografía e Historia tómase a decisión de que este curso organizaremos saídas didácticas pola nosa contorna, destacando especialmente a nosa participación nas actividades programadas en conmemoración de Florencio Delgado Gurriarán, homenaxeado nas Letras Galegas de 2022.

Tamén quedaremos a espera de que se podan realizar viaxes a algunha das cidades galegas, en función da información que nos traslade a vicedirección.

Iso si promoveremos a participación e colaboración activa nas actividades complementarias programadas dentro do centro polos diversos organismos (vicedirección, biblioteca escolar, equipo de normalización lingüística , etcétera).

15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas e procesos de mellora.

Os membros do departamento estaremos pois utilizando a programación como instrumento de traballo e referencia.

Nas reunións periódicas do departamento durante o curso (mínima unha ao mes) faremos unha posta en común sobre o desenvolvemento da programación e a súa posta en práctica.

Anotaremos en actas as dificultades, carencias, problemas, aspectos a mellorar, aspectos que funcionan ben, posibles problemas de temporalización, adecuación de obxectivos, necesidades que detectemos, particularidades específicas dalgúns cursos e grupos, e, por supostos, a avaliación do alumnado e os seus resultados.

Ao final de curso faremos un informe ou memoria, baseándonos na observación continua recollida e nos resultados finais, para reestruturar o que se considere oportuno, sempre de acordo todos os membros do departamento, de maneira que quede modificada para o vindeiro curso.